

IN MEMORIAM

ARHEOLOGS ANDRIS CELMIŅŠ
(10.04.1956.–03.01.2013.)



Latvijas arheologiem jaunais – 2013. gads atnāca ar skumju vēsti – mūžības ceļos pēc ilgas slimības devies viens no viņiem, arheologs, senās Rīgas vēstures pētnieks Andris Celmiņš. Tikai daži mēneši Andra dzīvei pietrūka, lai viņš nosvinētu savu 57. dzimšanas dienu. Dzimis Rīgā 1956. gada 10. aprīlī, bet bērnība un skolas gadi aizvadīti Siguldā. Šis vietas daudzie senatnes pieminekļi – pilskalns un trīs romantiskās pilsdrupas augstajos Gaujas senlejas krastos – Sigulda, Turaida, Krimulda jau skolas gados radīja jaunieti interesi par vēsturi. Tālākais izglītības ceļš viņu noved Latvijas Universitātē, kur 1979. gadā tiek pabeigtas mācības Vēstures un filozofijas fakultātē. Tajā pašā gadā viņš atrod darbu Rīgas vēstures un kuģniecības muzeja Arheoloģijas nodaļā. Viss A. Celmiņa darba mūžs – 34 gadi paiet, strādājot šajā muzejā. Kopš 1986. gada viņš pilda muzeja Arheoloģijas nodaļas vadītāja pienākumus. Līdztekus darbam muzejā, sākot ar 2002. gadu, kādu laiku A. Celmiņš ir arī Rīgas Kultūras

pieminekļu aizsardzības inspekcijas arheologs. Kā pieredzējis savas nozares speciālists viņš ir ticis aicināts lasīt lekcijas par viduslaiku arheoloģiju Latvijas Kultūras akadēmijas muzeoloģijas maģistrantiem. Strādājot muzejā, A. Celmiņa pamatdarba pienākumi bija rūpes par nodaļas krātuvē glabātajām senlietu kolekcijām, kā arī pastāvīgās ekspozīcijas un izstāžu sagatavošana. Kā lielākās var minēt 1988. gada izstādi “Rīgas arheoloģijai 50”, 1998. gada izstādi “Zemē apslēptā pilsēta” par 1991.–1997. gada arheoloģiskajiem atradumiem Rīgā un 2008. gada izstādi “Laikmeta griežos”, atzīmējot Rīgas arheoloģiskās pētniecības 70 gadu jubileju. Sākot ar 1983. gadu, A. Celmiņš vasarās vadīja arheoloģiskos izrakumus. Viņš veicis pētījumus vairāk nekā 10 Vecrīgas vietās, kā nozīmīgākie atzīmējami izrakumi Rīgas rātes viduslaiku vīna pagrabā Tirgoņu ielā, Doma klostera pagalma kapsētā, Dannenšterna nama pagalmā un pagrabos Mārstaļu ielā, kā arī Rīgas pilsētas senā nocietinājumu vaļņu atsegšana Basteja (tagad Z. A. Meierovica) bulvārī. Par saviem pētījumiem Rīgas arheoloģijā Andris Celmiņš ir publicējis ap 70 zinātnisku un populārzinātnisku rakstu, kā arī divus izstāžu ceļvežus – katalogus: 1988. gadā “Rīgas arheoloģijai 50” (kopā ar A. Cauni) un 1998. gadā “Zemē apslēptā pilsēta”. No pētnieka rakstiem Rīgas arheoloģijai sevišķi nozīmīga ir publikācija par unikālo atradumu – 13. gs. ādas masku (2005). Par Doma pagalmā atrastajiem senajiem rakstāmrīkiem – stiliem autors savas atziņas paudis rakstos Latvijā un Vācijā (1996, 1997, 1998). Vairākas publikācijas veltītas Rīgas Doma pagalma kapsētas apbedījumu izpētes rezultātu izklāstam. Šis lielās apbedījumu vietas pētījumi pievērsa A. Celmiņa interesi pilsētu un viduslaiku kapsētu arheoloģijai. Viduslaiku Rīgas kapsētu arheoloģisko pētījumu rezultātu apkopojums kļuva par viņa doktora disertācijas tēmu. Lielais zinātniskais darbs tapa gana lēnām. Dienu strādājot maizes darbu muzejā, disertācijas rakstīšanai atlika tikai brīvdienas un vēlās vakara stundas. Beidzamos gadus aizvien biežāk sevi atgādināja slimības uzliesmojumi. Disertācija jau tuvojās nobeigumam, bet tam pietrūka vairs tikai daži mēneši vai pusgads. 2013. gada 3. janvārī viņš šķīrās no dzīves. Andra Celmiņa savāktais materiāls un uzrakstītās darba nodaļas ir vērtīgs ieguldījums Rīgas arheoloģiskajai izpētei. Viņa pētījumi paliks kā piemiņklis autoram, kas savu muzejnieka – pilsētas senatnes pētnieka darba mūžu veltījis Rīgas vēstures saglabāšanai un izpētei.

Andris Caune